

Zárszavában Bartos Éva javasolta egy elektronikus levelezőlista indítását, amely a tizenkét képzőhely közötti azonnali információcserét szolgálhatná, és felvetette, hogy a szűkre szabott idejű beszélgetést a nyíregyházi vándorgyűlésen lehetne párbeszéddé szélesíteni. Jelezte, a Könyvtári Intézet „poszter-előadással” szerepel a rendezvényen.

A workshop résztvevői visszaigazolták: helyes volt a Könyvtári Intézet kezdeményezése, szükség van hasonló találkozásokra, egymás munkájának, elképzeléseinek, netán gondjainak megismerésére. Annál is inkább, hogy ezek a képzések olykor kiegészítik egymást, esetleg egymásra kell, hogy épüljenek, vagy ha a továbbképzésre gondolunk, fontos tudni, milyen alapképzést bővít, egészít ki további speciális, elmélyültebb ismerettel.

Hagyomány teremtődött – ezzel a kifejezésre is juttatott reménnyel zárult a minden résztvevő elégedettségét kivívó rendezvény. (F. L.)

A könyvtáros-asszisztens-képzés szervezőinek és oktatóinak országos tapasztalatcseréje az OSZK-ban

2001. június 5-én a könyvtáros-asszisztens-képzés szervezőit és oktatóit hívta országos tapasztalatcserére a Könyvtári Intézet oktatási osztálya. Az összejövetelre a képzőhelyek (tíz megyei könyvtár és a FSZEK, az

OSZK, az OMIKK, az Eszterházy Károly Főiskola, valamint a Dialóg Informatikai Iskola) munkatársain kívül az IKSZ-MKE oktatási-képzési munkabizottsága tagjai is hivatalosak voltak.

A vendégeket elsőként *Dippold Péter*, a Könyvtári Intézet igazgatója üdvözölte, s röviden vázolta az újjászerveződött intézet terveit, elképzeléseit, koncepcióját.

Ezután a tapasztalatcsere szükségességét és időszerűségét indokolta *Bartos Éva* az oktatási osztály részéről. 1995-től kezdve, a könyvtárosasszisztens-képzés legutóbbi jogi szabályozása, vizsgakövetelményeinek meghatározása óta, az egyes képzőhelyek – néhány kivételtől eltekintve – szinte semmit sem tudnak egymás működéséről, tevékenységéről. Ugyanakkor ez a képzési forma, minden szabályozottsága ellenére is, az évek során sok problémát hozott a felszínre.

A középfokú szakképzés változatos múltjának, a tananyag egységesítésére irányuló folyamatos törekvéseknek az áttekintése után a jelenlegi helyzet értékelésére Bartos Éva a képzőhelyektől kapott előzetes információkból emelt ki jellegzetes eltéréseket. A képzés megszervezése, kereteinek meghatározása tekintetében ugyanis igen széles skálán mozognak a megoldások.

Néhány példa: maga a képzési időtartam négy hónap és egy év között mozog, a teljes óraszám kétszáztól ötszázig, a képzés volumene tíztől harmincöt föig változik. Még ennél is változatosabbak a tantárgyak, az ismeretkörök, melyeket a vizsgakövetelmények

„visszafordításából” alakítottak ki a képzőhelyek: a könyvtár-tan témacsoport például 12 és 33 óra között, a dokumentumismeret 10 és 28 óra között, a dokumentumleírás 18 és 50 óra között, az osztályozási ismeretek 6 és 35 óra között, az olvasószolgálati ismeretek 15 és 32 óraszám között mozog.

Tartalmi eltérések is akadnak: van, ahol külön könyvtártörténeti ismereteket is tanítanak, van, ahol tájékoztatást is (noha nincs a követelményekben), van, ahol kötetzeti és levelezési vagy éppen munkaerőpiaci stb. ismereteket is beiktattak a programba, s igen változatos a kép a számítástechnikai felkészítés tartalmát és óraszámát illetően is.

Tehát azt lehetett már kiindulásként megfogalmazni, hogy a könyvtárosasszisztens szakképzés, mivel jelenleg az egyetlen iskolarendszeren kívüli alapképzési forma, általában nem arra készít fel, amiről a rendelet szól, hanem mindenre, amire szükség lehet a könyvtárban („fölfelé” is, „lefelé” is).

A képzőhelyeken igyekeznek mindent „belegyömöszölni”, hogy a végzettek lehetőleg mindenféle könyvtári munka elvégzésére alkalmasak legyenek. Mivel a képzésnek nincs központi, egységes tematikája, ezt minden képzőhely két évente maga alkotja meg, s a szakértői véleménnyel felszerelt képzési terveket a területileg illetékes munkaügyi központok engedélyezik.

Az általános helyzetkép felvázolása után a képzőhelyek képviselői mondták el eredményeiket, nehézségeiket: *Kiss Katalin* (FSZEK, Budapest), *Bajusz Jánosné* (Somogyi-

könyvtár, Szeged), *Winkler Csabáné* (megyei könyvtár, Győr), *Tőzsér Istvánné* (megyei és városi könyvtár, Eger), *Csáti Péterné* (megyei könyvtár, Szolnok), *Pappné dr. Angyal Ágnes* (megyei könyvtár, Debrecen), *Litauszky Györgyné* (megyei könyvtár, Békéscsaba), *Ferik Ibolya* (megyei könyvtár, Salgótarján), *Németh Tiborné* (megyei könyvtár, Szombathely), *Katona Anikó* (megyei könyvtár, Pécs).

A felszólalók szinte egyöntetűen visszatérő kulcsszavai: az egységes tematika hiánya, a tankönyv, jegyzet megoldatlansága, az oktatási segédletek hiánya, a gyakorlati felkészítés gondjai, a tantárgyak arányait és mélységét övező bizonytalanságok, a vizsgakövetelmények bizonyos aránytalanságai, a vizsga lebonyolításának adminisztratív nehézségei.

A képzőhelyek képviselőin kívül *dr. Kovács Mária* főiskolai docens (Szombathely) is szót kért. Megerősítette, hogy a képzés céljához (nem a „szükséghez”) kell hozzárendelni a tananyagot, ez helyre tenné a tárgyak egyensúlyát is. Hangot adott annak a véleményének is, mely szerint az iskolai könyvtárosokat nem lenne szabad könyvtárosasszisztens szinten képezni (gyakori ugyanis, hogy a munkáltatók „beérik” ezzel a képzéssel).

A szünet után először az oktatási osztály 2001. évi munkatervében szereplő könyvtáros-asszisztens-vizsgálat kérdőív-tervezetét ismertette *Cselényi Imre*, az osztály munkatársa.

A felmérés az 1995 óta, azaz a 16/1994. (VII. 8.) MKM rendelet melléklete 46. sorszáma alatt kiadott könyvtáros-

asszisztens szakképesítés szakmai követelményei szerint megrendezett tanfolyamok végzettjeinek pályafutását követné nyomon.

A végzett hallgatóktól összegyűjtött adatokat kérdőíves interjúkkal, a munkáltatói oldal tapasztalataival is kiegészítik majd. A felmérés lebonyolításához a képzőhelyektől kérte a hallgatói névsorokat, esetleg a kérdőívek kitöltését is (ahol van erre kapacitás).

Ezt követően Bartos Éva javaslat-csomagot terjesztett elő, mely az iskolarendszeren kívüli könyvtáros alapképzés egységesítésére, tartalmi korszerűsítésére vonatkozik.

Ismertette azt az elképzelt és már kialakulóban lévő teljes körű könyvtárosképzési rendszert, melynek egyik pillére a felsőoktatási intézményekben folyó informatikus-könyvtáros alapképzés, valamint az erre építhető felsőfokú szakirányú szakképzés, az ún. szakosító vizsga. (Az utóbbi a szakmai specializáció lehetőségén túl a közalkalmazotti előmenetel szempontjából is jelentőséggel bír.)

A másik pillér az iskolarendszeren kívüli szakképzés, mely elsősorban a megyei könyvtárakban, nagy szakkönyvtárakban, a Könyvtári Intézetben stb. kialakult képzőhelyeken valósul meg, képzési formáit és tartalmát az OKJ szakképesítések jelentik.

Az Országos Képzési Jegyzéken szereplő szakképzési lehetőségeket jószerivel ma még az asszisztensképzés meríti ki, noha maga a képesítési rendelet több olyan könyvtári munkakört is tartalmaz, melyekre jelenleg nincs képzés (pl. rak-

táros, segédkönyvtáros). E két nagy pillér fölött ível át a kapcsolódik mindkettőhöz a 2000-ben megindult kötelező továbbképzés a maga akkreditált programjaival.

Törökné Jordán Katalin, ugyancsak az osztály munkatársa, részletesen ismertette azt a csomagtervet, mely az iskolarendszeren kívüli képzési lehetőségeket foglalja össze a könyvtárak mindennapos gyakorlatából leszűrt képzettségi szintek meghatározásával s az ezekre felkészítő szakmai követelményrendszer megfogalmazásával.

A képzési rendszerre vonatkozó javaslatot hangsúlyozottan munkaanyagként tekinti a Könyvtári Intézet, mely még sok szempontból kiegészítésre, kiigazításra vár, de megszületése után egy világos és áttekinthető, logikusan egymásra épülő képzettségi hierarchia alakulna ki, mely a könyvtáros pálya karrier-tervezését is lehetővé tenné.

A javaslatokat követő hozzászólások többek között azokat a problémákat sorolták elő, melyeknek oka a munkakörökre előírt szakképzettségi követelmény és a valós szakember ellátottság közötti ellentmondásban rejlik. Ezek gyakorta – szabálytalanul – engedményre, megalkuvásra kényszerítik a munkáltatókat.

Dr. Kenyéri Katalin, a NKÖM könyvtári osztályának tanácsosa hozzászólásában figyelmeztetett, hogy a törvény értelmében *könyvtárosnak* csak a felsőfokú végzettségű szakember tekinthető, ennek az elvnek a betartásával a szakma presztízsének tartozunk. Arra kell tehát törekedni, hogy a

nyilvános könyvtárban mindenképpen diplomás könyvtáros dolgozzon. Természetesen, a könyvtári munkaterületeknek és feladatoknak megfelelően, meg lehet tervezni alacsonyabb szak-képzettségű munkatársak képzését, foglalkoztatását is. Fontos, hogy a szakma konszenzusra jusson ezekben a kérdésekben.

A zárszóban Bartos Éva a nap során elhangzottakból a közeljövő igen sűrű feladatait tartalmazó „menetrendet” állított össze:

- ha a szakma elfogadja egy egységes képzési rendszer körvonalait és hierarchiáját,

- akkor hozzá lehet kezdeni a szükséges jogszabályi módosítások keresztülviteléhez,

- el kell készíteni a képzési formák pontos tananyagait, programjait, a képzéshez szükséges tankönyveket, jegyzeteket, segédleteket,

- a képzésben közreműködőknek az új képzési formákra felkészítő tanfolyamokat kell rendezni,

- több formában is biztosítani kell a kapcsolattartást, többek között legalább évenkénti tapasztalatcserék megrendezésével. (B. É.)

Országos módszertani konzultáció a Könyvtári Intézetben

A Könyvtári Intézet szervezési és elemző osztálya koordinálásával, megyei és városi könyvtári munkatársak részvételével 2001. június 13-án országos módszertani konzultációra került sor az OSZK előadótermé-

ben. A résztvevőket *Dippold Péter*, az intézet igazgatója, majd *Fehér Miklós*, az osztály frissen kinevezett vezetője köszöntötte. Talán nem is szükséges hangsúlyozni, hogy mennyire időszerű volt ez a találkozás. A könyvtárügy mint egy vonat halad velünk. Rajtunk múlik, alakítói vagyunk-e ennek a közös utazásnak, vagy résztvevői, netán elszenvedői. A Könyvtári Intézet húzóerőként csatlakozott az előrehaladáshoz.

Szálljanak fel hozzánk erre a képzeletbeli vonatra – mondta Dippold Péter rövid köszöntője során. A vonat hasonlathoz kitűnően kapcsolódott az a négy téma, melyet a konzultáció szervezői napirendre tűztek. Mert nem kevésbé fontos dolgokról eshetett szó, mint a

- szakfelügyelet felállítása, létrehozása a frissen aláírt szakfelügyeleti jogszabály tükrében,

- a nyilvános könyvtárak jegyzéke, a jegyzékkel kapcsolatos információk, tudnivalók,

- a könyvtárak szerzői joggal összefüggő szolgáltatás-szervezési tudnivalói

- és a Könyvtári Intézet oktatási osztályának friss hírei.

Kenyéri Katalin (NKÖM könyvtári osztály) – első előadóként – bejelentette, hogy a miniszter aláírta, hamarosan hivatalosan is megjelenik a szakfelügyelet felállításáról és működtetéséről szóló jogszabály.

Túlzás nélkül állítható, hogy az 1997. évi CXL. törvény talán legfontosabb követő jogszabályának megjelenéséről van szó. A könyvtári tevékenység a törvényi tartalom és keretek révén alapvetően átalakult. Az átalakulás továbblendítése, a könyvtári rendszer rendszersze-

rű működtetése, a minőségi elvárások megvalósulása megköveteli azt a szakmai gondozást, kontrollt, melynek jogi háttérét teremti meg a jogszabály. Kenyéri Katalin szólt arról, hogy a jogszabály hatálya valamennyi könyvtári tevékenységet folytató szervezetre kiterjed, a fenntartótól, a nyilvános könyvtárak jegyzékén való szerepléstől függetlenül.

Az ellenőrzést azok a szakértők fogják végezni, akik részt vesznek a tevékenység ellátásához szükséges – a Könyvtári Intézet által szervezett – szakfelügyelői képzésen, továbbképzésen. Az iskolai könyvtárak esetében azok a szakértők jöhetnek számításba, akik a közoktatási szakértői nyilvántartásban is szerepelnek.

A szakfelügyelet dokumentációjának rendszerezését és őrzését a Könyvtári Intézet végzi.

A minisztérium a megyei könyvtárakkal külön szerződést fog kötni, ebben határozzák meg a térségi ellátásért felelős intézmény szakfelügyeleti rendszerben betöltött feladatát.

A nyilvános könyvtári jegyzék kapcsán *Kopcsay Ágnes* (NKÖM könyvtári osztály) néhány beszélő adatot említett: a jegyzéken már szerepel valamennyi országos szakkönyvtár, megyei és városi könyvtár.

A felsőoktatás átszervezése, az átszervezés pillanatnyi állapota, rendezetlensége azonban visszatükröződik a jegyzékben. Számos felsőoktatási könyvtár intézményen belüli státusa, központi könyvtári szerepe, helyzete bizonytalan, nem is kerültek, kerülhettek így nyilvántartásba.

A legnagyobb problémát azonban a községi könyvtárak